6. Кожухар О. Принцип прозорості в контексті правового регулювання систем штучного інтелекту. *Наукові записки НаУКМА*. 2025. № 15. С. 78–85. URL: https://nrplaw.ukma.edu.ua /article/view/324736/325537.

7. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-IIIURL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14.

Спиридонов Олексій Володимирович,
начальник Управління кримінального
аналізу Головного управління
Національної поліції
в Миколаївській області

ПІДГОТОВКА АНАЛІТИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стабільний розвиток та захист суверенітету Української держави в умовах збройної агресії вимагають побудови гнучкої, стійкої та багатофункціональної системи національної безпеки. Еволюція людської цивілізації та глобальна цифровізація сприяють виникненню нових форматів суспільних відносин, які потребують чіткого врегулювання. Цей процес неминуче супроводжується трансформацією характеру злочинності, її засобами, умовами та способами вчинення, формуючи потребу у постійному вдосконаленні та готовності до нових викликів з боку працівників правоохоронних органів. Національна поліція України як центральний орган виконавчої влади стала ключовою ланкою, що забезпечує стабільність внутрішнього безпекового середовища. В умовах повномасштабного вторгнення характер протиправної діяльності зазнав докорінних змін, спричинених веденням гібридної війни, що створює необхідність у підготовці кваліфікованих кадрів, здатних на збір, аналіз та узагальнення оперативно значущої інформації.

Впровадження моделі поліцейської діяльності, керованої аналітичною розвідкою (Intelligence-Led Policing, ILP) стало поштовхом для переходу правоохоронної системи від традиційної моделі роботи до діяльності, спрямованої запобігання злочинності. В умовах воєнного стану, коли ресурси правоохоронних органів є обмеженими, модель ILP забезпечує їх максимально вигідне та раціональне використання, надаючи

змогу маневрувати силами та засобами спираючись на динамічну оцінку ризиків. Завдяки послідовній підтримці Консультативної місії Європейського Союзу в Україні (EUAM), що розпочалася у 2015 році, було закладено методологічне підґрунтя для реформування аналітичної діяльності поліції відповідно до європейських стандартів [1, с. 8–9].

Професійна компетентність аналітика полягає у здатності ефективно опрацьовувати будь-які типи даних, виявляючи тенденції та аномалії, для їх подальшого логічного обґрунтування [2, с. 18]. Виконання цих завдань вимагає навичок критичного мислення, глибоких дослідницьких та комунікативних здібностей для підготовки якісного аналітичного продукту. Аналітик має вміти обґрунтовано роз'яснити логічні міркування та умовиводи, що лягли в основу висновку, забезпечуючи доступний виклад зібраної інформації.

Також мають значення навички введення, структурування та опрацювання даних за допомогою таких інструментів, як Microsoft Excel, Google Sheets, Google Forms та Microsoft Access. Оскільки аналітик має справу з великими масивами інформації (Big Data), важливим є розуміння архітектури реляційних баз даних, таких як Microsoft SQL, Access, а також вміння писати складні SQL-запити для швидкої вибірки й об'єднання розрізнених відомостей. Знання мови програмування Python також є значною перевагою, оскільки вона надає можливість автоматизувати збір даних через API та впроваджувати елементи штучного інтелекту для цілодобового моніторингу джерел, що суттєво підвищує ефективність розвідувальної діяльності. Для перетворення статистики у зрозумілі висновки працівник повинен майстерно володіти системами візуалізації, такими як Microsoft Power BI та i2 Analyst's Notebook.

Використання Географічних інформаційних систем (ГІС) є незамінним для проведення просторового аналізу, ідентифікації «гарячих точок» – зон із найвищою концентрацією злочинності. Володіння GeoINT забезпечує отримання об'єктивної та детальної інформації про стан територій у режимі майже реального часу за допомогою технологій дистанційного зондування Землі (ДЗЗ) та супутникових знімків. Важливо, що такі дані визнаються Міжнародним кримінальним судом (МКС) та національними судами, оскільки відповідають стандартам Протоколу Берклі (Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations), який є

першим міжнародним посібником зі стандартів ведення розслідувань із використанням відкритих цифрових даних [3, с. 176]. Підготовка за цією методологією забезпечує спроможність аналітиків трансформувати «інформацію» у «докази», прийнятні для Міжнародного кримінального суду (МКС), що є важливим чинником у протидії військовій агресії. Вміння формувати «ланцюг збереження доказів», оцінювати ризики та діяти відповідно до стандартів безпеки, знижуючи ризик деанонімізації аналітика та цілеспрямованих кібератак з боку супротивника, використовуючи засоби анонімізації (VPN, віртуальні машини), є необхідними навичками, які має опанувати працівник відповідно до положень Протоколу [4].

В умовах гібридних конфліктів та інформаційних воєн аналітик має володіти OSINT – незамінним інструментом для збору публічно доступних відомостей, який допомагає працівнику оперативно реконструювати події в режимі реального часу, ідентифікувати причетних осіб та фіксувати цифрові сліди злочинів навіть за відсутності фізичного доступу до місця події, що значно підвищує ефективність досудового розслідування, особливо в ході документування воєнних злочинів [5]. Бажаною вимогою до спеціаліста є експертне володіння методологією розвідки на основі соціальних мереж, а саме необхідними навичками використання SOCMINT, який в умовах сьогодення став одним із найпродуктивніших методів збирання доказів воєнних злочинів в Україні. Вміння грамотно використовувати платформи для отримання інформації з соціальних мереж дозволить аналітику вдосконалити навички ідентифікації особи, її приналежності до конкретних соціальних груп та допоможе визначати місця дислокації пунктів розташування й встановити місцезнаходження осіб. Крім того, успішна діяльність вимагає від аналітика глибокого розуміння психологічних чинників витоку інформації, зокрема феномену «позерства»: прагнення військовослужбовців та їх родичів продемонструвати відзнаки та висвітлити участь у бойових діях, похизуватися власним становищем або навіть медійно описати свої протиправні дії призводить до публікації фото- та відеоматеріалів на фоні техніки чи об’єктів інфраструктури, дозволяючи використати ці дані як доказову базу для подальшого розслідування.

Професійна підготовка аналітика у сфері кримінального аналізу вимагає не лише технічного володіння інструментами, а

й глибокого розуміння психологічних аспектів об'єктивності, оскільки вона виступає основоположним принципом будь-якого розслідування. Згідно з міжнародними стандартами Протоколу Берклі, фахівці повинні розуміти природу упереджень та впроваджувати конкретні стратегії для їх нівелювання. Такі когнітивні упередження як ефект очікування та прив'язки, підтверджувальне упередження чи надмірний суб'єктивізм призводять до викривлення результатів аналізу й надання недостовірних відомостей [4]. Компетентність аналітика у сфері розвідки на основі відкритих джерел передбачає володіння інструментами для збору інформації. Використання пошукових операторів Google Dorks, інструментів зворотного пошуку та аналізу метаданих, розвідка соціальних мереж (SOCMINT) та робота з реєстрами, такими як Єдиний реєстр боржників, забезпечить комплексний збір інформації з різних джерел і дозволить здійснити оцінку достовірності за методом «4×4».

Міжнародна асоціація аналітиків правоохоронних структур (IALEIA) та Міжнародна асоціація кримінальних аналітиків (IACA) виступають провідними світовими інституціями, які формують стратегію розвитку професії та встановлюють єдині стандарти сертифікації фахівців. Для отримання професійної сертифікації від IALEIA вимагається проходження базового курсу підготовки обсягом не менше 40 годин. IACA пропонує систему сертифікації на основі накопичення балів, що уможливлює комплексно оцінити кваліфікацію аналітика, враховуючи його професійний стаж, продемонстровані знання та навички, рівень академічної освіти, досвід навчання безпосередньо на робочому місці, а також індивідуальний внесок у розвиток професії [1, с. 96].

Професійна підготовка аналітиків як у міжнародній практиці, так і в Україні, відображає тенденцію до розвитку: від початкового, неформального опрацювання даних – до створення спеціалізованих підрозділів, впровадження системних навчальних програм і, зрештою, до формування комплексних стандартів сертифікації та безперервного професійного вдосконалення. Ефективні навчальні програми повинні мати багаторівневу структуру, забезпечуючи нових співробітників фундаментальними знаннями, а досвідчених фахівців – поглибленням вже здобутих навичок та підтриманням високого рівня компетентності у середовищі, що постійно змінюється під впливом сучасних

викликів. Аналітичний супровід дозволяє правоохоронним органам прогнозувати майбутні загрози , а не лише розслідувати вже вчинені злочини, що виступає важливим чинником для стабілізації криміногенної ситуації в деокупованих і прифронтових регіонах. У свою чергу професійна підготовка аналітика в умовах воєнного стану набула нових пріоритетів, трансформуючись з процесу інформаційного супроводження розслідувань у стратегічно важливий елемент забезпечення національної безпеки, гарантуючи невідворотність покарання за порушення норм міжнародного гуманітарного права та посягання на територіальну цілісність України.

Список використаних джерел

1. Реалізація філософії «Intelligence-led Policing» в системі кримінального аналізу Національної поліції України : монографія / за заг. ред. О. Є. Користіна. Київ : ВАЙТ, 2024. 450 с.
2. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 288 с.
3. Стратонов В. М. Використання цифрових технологій у виявленні та документуванні фактів експлуатації людини під час збройних конфліктів: доказова база в міжнародних судах. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського.* 2025. Т. 36 (75), № 1. С. 174–179. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2025/1_2025/30.pdf.
4. Протокол Берклі з ведення розслідування з використанням відкритих цифрових даних. Практичний посібник щодо ефективного використання цифрової інформації у відкритому доступі для розслідування порушень міжнародного кримінального права, з прав людини та гуманітарного права / пер. з англ. О. В. Зюзь. Нью-Йорк ; Женева : Центр із прав людини Каліфорнійського університету, Берклі, Юридична школа ; ООН Управління Верховного комісара з прав людини, 2020. 119 с. URL: https://www.law.berkeley.edu/wp-content/uploads/archive/2022/03/Berkeley-Protocol-Ukrainian.pdf
5. Гуцалюк М. В., Семенов В. В., Чуприна О. В. OSINT у гібридних конфліктах: інструмент документування злочинів та виклики правового визнання. *Інформація і право*. 2025. № 4 (55). С. 258–264. URL: https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.4(55).346497